

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

«Μετανάστευση»

Πούλαγαν οι άνθρωποι όσο όσο τη γη και τα σπίτια τους κι έφευγαν για την Αμερική, τον Καναδά και την Αυστραλία. Στο σταθμό του τρένου, που θα τους κατέβαζε στο λιμάνι του Πειραιά, καθισμένοι στις βαλίτσες, στα μπογαλάκια, κατάχαμα, περίμεναν από τα ξημερώματα, με τις ώρες, άντρες, γυναίκες, παιδιά. Το χωριό άδειαζε. Καμιά φορά, σε μιαν άκρη, κάποιος ξεδίπλωνε ένα χάρτη που του 'χαν δώσει στο πρακτορείο της μετανάστευσης. Πήγαιναν οι άλλοι και τον τριγύριζαν, έσκυβαν από πάνω του για να δουν τους μακρινούς παραδείσους που περίμεναν όλο εκείνο το φτωχό και συφοριασμένο λεφούσι¹. Χωριάτικα ροζιασμένα δάχτυλα άγγιζαν τη χάρτινη απεραντοσύνη του κόσμου, χάραζαν τους ωκεανούς και τις θάλασσες, χάιδευαν καρπερά χώματα, λιβάδια με πλούσιο και καταπράσινο χόρτο.

Οι άνθρωποι των πρακτορείων έρχονταν συχνά στο χωριό και κόλλαγαν στους τοίχους των καφενείων μια μεγάλη χρωματιστή αφίσα, χωρισμένη στα δύο. Από τη μια μεριά ένας χωριάτης κουρελιασμένος δούλευε σαν το σκυλί, έσκαβε ένα χωράφι γιομάτο πέτρα, κι από το κούτελό του έτρεχε ποτάμι ο ιδρωτας. Από την άλλη, καλοντυμένος σαν άρχοντας και ξεκούραστος, ένας άντρας έσπερνε, μα ίσα που προλάβαινε να ρίξει το σπόρο στη γη κι αμέσως πίσω του φύτρωνε, έβγαιναν φύλλα και άνθη. Από κάτω μεγάλα κεφαλαία και κατακόκκινα γράμματα: «Η ΓΗ ΠΟΥ ΕΧΕΤΕ ΚΑΙ Η ΓΗ ΠΟΥ ΣΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΕΙ».

Ύστερα το τρένο ερχόταν. Οι άντρες άρπαζαν τα μπογαλάκια, τις βαλίτσες και τα παιδιά, οι γυναίκες που βύζαιναν τα μωρά τους, κούμπωναν βιαστικά τα πολκάκια² κι έκαναν το σταυρό τους. Μερικοί έκλαιγαν, άλλοι γελούσαν, αλλά οι περισσότεροι κάθονταν σε μιαν άκρη του βαγονιού σοβαροί και αμίλητοι, έσφιγγαν για σιγουριά το κομπόδεμα που 'χαν κρυμμένο στον κόρφο, τους έπαιρνε ο ύπνος.

Κάθε φορά όλο και κάποιος βρισκόταν και μετάνιωνε την τελευταία στιγμή, κι εκεί που πήγαινε ν' ανέβει στο τρένο, ξανάρπαζε τα μπογαλάκια του, έπαιρνε τη φαμίλια του και γύριζε σπίτι. Άλλοι έλεγαν ότι τον είχε μεταπείσει η γυναίκα του, άλλοι πως είχε δειλιάσει, και μερικοί βεβαίωναν ότι έβλεπαν όλους αυτούς τους μετανιωμένους να στρέφονται και να παρατηρούν πέρα μακριά, άλλοτε ένα πουλί που πετούσε ψηλά πάνω από τον ορίζοντα, άλλοτε πάλι της εκκλησιάς το καμπαναριό, με μια παλιά, μισοχαλασμένη πελαργοφωλιά στην κορφή του.

Την πρώτη νύχτα, στριμωγμένοι σαν πρόβατα στου караβιού το κατάστρωμα, έσμιγαν και με άλλους πολλούς Έλληνες από τα νησιά αλλά και ξένους ταλαιπωρημένους, που κατέβαιναν από το βοριά, συνοδείες ολάκερες, φτώχειες και συμφορές μαζεμένες από τις τέσσερις άκρες του κόσμου.

[...] Σιγά σιγά τ' ανθρώπινο κοπάδι λούφαζε και δεν ακουγόταν παρά τ' αγριεμένο κύμα που τσάκιζε πάνω στου караβιού τις μάσκες³.

Άρης Φακίνος

1 λεφούσι: άτακτο και βουερό πλήθος ανθρώπων

2 πολκάκι: κοντή γυναικεία ζακέτα με κουμπιά

3 μάσκες του караβιού: οι πλευρές της πλώρης

Β. ΝΟΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Με βάση το κείμενο να απαντήσεις στα ερωτήματα:

1. Να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας δίπλα σε κάθε πρόταση τη λέξη «Σωστό» ή «Λάθος»: (Μονάδες 10)

- Οι νέοι της ελληνικής επαρχίας μετανάστευαν, για να σπουδάσουν.
- Κάποιοι δεν μετανάστευαν, γιατί ήταν δειλοί.
- Τα πρακτορεία τούς υπόσχονταν μια άνετη ζωή στο εξωτερικό.
- Έλληνες και άλλοι Ευρωπαίοι ταξίδευαν σε άλλες ηπείρους.
- Οι στεριανοί με τους νησιώτες συναντιούνταν στο λιμάνι.

2. Σύμφωνα με όσα έλεγαν οι υπόλοιποι, για ποιους λόγους κάποιοι μετάνιωσαν και δεν μετανάστευαν;

(Μονάδες 10)

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Με αφορμή την παγκόσμια ημέρα μετανάστη (18 Δεκεμβρίου) εκφωνείς μια ομιλία στους συμμαθητές σου, όπου παρουσιάζεις **τρεις λόγους για τους οποίους αποφασίζουν οι άνθρωποι να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους**. Το κείμενό σου να μην ξεπερνά τις 350 λέξεις.

(Μονάδες 30)

Δ. ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ - ΜΟΡΦΟΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. α) Να συμπληρώσεις τα κενά με τον κατάλληλο ως προς το γένος, την πτώση και τον αριθμό τύπο του επιθέτου που βρίσκεται στην παρένθεση:

- Αντιμετώπισε τις συνέπειες της (θρασύς) συμπεριφοράς του.
- Ευτυχώς δεν έβρεξε στην εκδρομή, για λίγο μόνο έπεσαν (αρύς) ψιχάλες.
- Η υγρασία άφησε (σταχτής) λεκέδες πάνω στον άσπρο τοίχο.
- Το μωρό ήταν (ξανθομάλλης) σαν τον μπαμπά του.
- Η προσπάθεια έχει (πρωτεύων) σημασία, αν και συνήθως προσέχουμε μόνο το αποτέλεσμα.
- Η ερμηνεία αυτή δεν αποτελεί συμπέρασμα (νοήμων) ατόμου.
- Εξαιτίας της (θυελλώδης) αντίδρασης και της (δριμύς) κριτικής δεν ψηφίστηκε το νομοσχέδιο.

(Μονάδες 4)

β) Να σχηματίσεις τα μονολεκτικά παραθετικά των παρακάτω επιθέτων στον αντίστοιχο ως προς το γένος, τον αριθμό και την πτώση τύπο μ' αυτόν που δίνεται στο θετικό βαθμό:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
απαλούς		
μεγάλων		
αναιδών		

(Μονάδες 3)

2. Να συλλαβίσεις τις παρακάτω λέξεις στο διπλανό κενό (βάζοντας ενωτικό ανάμεσα στις συλλαβές τους):

εμπλοκή έπαυλη στριφογυρνώ εγγλέζικος	
--	--

(Μονάδες 2)

3. α) Στις παρακάτω φράσεις να συμπληρώσεις τα κενά, βάζοντας ό,τι χρειάζεται κάθε φορά:

- Εν πάσ..... περιπτώσ....., μην ανακατεύεσαι σε κάτι που δεν σε αφορά!
- Προτιμώ τον καύσ.....να από τις παγ..... μένες μέρες του χειμώνα.
- Πόσ..... μικρή φαίνεται η Ελλάδα στον χάρτη!
- Δεν ασχολούμαι πια με τον εν λόγ..... κύριο. Αρκετά δάκρ.....α έχ.....σα για χάρη του!

(Μονάδες 4)

β) Από τα ρήματα που δίνονται παρακάτω να σχηματίσεις και να γράψεις τον τύπο που σημειώνεται μέσα στην αγκύλη:

- αποσπώμαι [ονομ. ενικ. θηλ. γένους μετοχής παρακειμένου (κλιτής μετοχής)]
-

- αρκούμαι [γ' ενικ. υποτακτικής παρακειμένου (συντελεσμένης υποτακτικής)]
-

- αποτελούμαι [β' ενικ. οριστικής παρατατικού]
-

- διανέμω [β' ενικ. προστακτικής αορίστου (συνοπτικής προστακτικής)]
-

- συμπίπτω [β' ενικ. υποτακτικής αορίστου (συνοπτικής υποτακτικής)]
-

- προσβάλλομαι [γ' ενικ. οριστικής αορίστου]
-

- ακουμπώ [β' πληθ. προστακτικής αορίστου (συνοπτικής προστακτικής)]
-

- διαβάλλω [β' ενικ. προστακτικής αορίστου (συνοπτικής προστακτικής)]
-

(Μονάδες 4)

4. α) Να γράψεις τι μέρος του λόγου είναι καθεμιά από τις λέξεις που είναι γραμμένες με έντονα γράμματα στο παρακάτω κείμενο:

Κάθε φορά όλο και κάποιος βρισκόταν και μετάνιωνε την τελευταία στιγμή, κι εκεί που πήγαινε ν' ανέβει στο τρένο, ξανάρπαζε τα μπογαλάκια του, έπαιρνε τη φαμίλια του και γύριζε σπίτι. Άλλοι έλεγαν **ότι τον** είχε μεταπείσει η γυναίκα του, άλλοι πως είχε δειλιάσει, και μερικοί βεβαίωναν ότι έβλεπαν όλους αυτούς τους μετανιωμένους να στρέφονται και να παρατηρούν πέρα μακριά, **άλλοτε** ένα πουλί που πετούσε ψηλά πάνω **από** τον ορίζοντα, άλλοτε πάλι της εκκλησιάς το καμπαναριό, με μια παλιά, μισοχαλασμένη πελαργοφωλιά στην κορφή του.

- **κάθε**
- **ότι**
- **τον**
- **άλλοτε**
- **από**

(Μονάδες 2,5)

β) Να συμπληρώσεις τον παρακάτω πίνακα, γράφοντας τους επιθετικούς τύπους στο αρσενικό γένος:

Απόλυτο	Τακτικό	Πολλαπλασιαστικό	Αναλογικό	Περίληπτικό
				τετράδα

(Μονάδες 2)

5. α) Στις ακόλουθες φράσεις να βάλεις τον κατάλληλο τύπο των λέξεων που είναι μέσα στην παρένθεση:

- Η έκταση της (πλατεία Μαβίλη)
είναι μικρή.
- Μετά την ολοκλήρωση των (εγκύκλιες σπουδές)
..... στην Ελλάδα παρακολούθησε μαθήματα σε πανεπιστήμια του εξωτερικού.
- Η έκδοση (ομαδικό εισιτήριο)
απάλλαξε τους μαθητές από την αναμονή.
- Οι πρόγονοί μας πολέμησαν για την υπεράσπιση των (πάτρια εδάφη)
.....

(Μονάδες 2)

β) Να μεταφέρεις τις λέξεις των παρακάτω προτάσεων στον άλλο αριθμό, όπου είναι δυνατό.

- Τα φύλαξα τα λόγια σου, για να 'χω να πατήσω.
.....
- Να ήμουν αρματολός και κλέφτης, να είχα τα βράχια αδέρφια μου.
.....
- Είχε σαν ρόδα μάγουλα και τα λαιμά σαν κρίνα.

-
- Τα χρόνια που μετράν σε λίγο δεν θα είναι εδώ.
-

(Μονάδες 2)

6. Να συμπληρώσεις τον παρακάτω πίνακα, τοποθετώντας τα συνώνυμα και τα αντώνυμα (αντίθετα) των λέξεων που είναι γραμμένες με έντονα γράμματα στις παρακάτω προτάσεις:

- Με θεωρεί **άτιμο** και δεν με εμπιστεύεται.
- Πλένετε τα χόρτα με **μπόλικο** νερό, πριν τα βράσετε.
- Μου αρέσει να διαβάζω **κωμικές** ιστορίες.

	Συνώνυμο	Αντώνυμο (αντίθετο)
άτιμο		
μπόλικο		
κωμικές		

(Μονάδες 3)

7. α) Να σχηματίσεις σύνθετα με τα παρακάτω ζευγάρια των λέξεων:

- από + ιερός (ουσιαστικό)
- συν + κέντρο (επίθετο)
- συν + βάλλω (ουσιαστικό)
- επί + οδύνη (επίθετο)
- κακός + υποψία (ουσιαστικό)

(Μονάδες 2,5)

β) Πώς λέγεται με σύνθετη λέξη:

- αυτός που μπορεί να χρησιμοποιεί με την ίδια ευχέρεια τόσο το δεξί όσο και το αριστερό του χέρι
-

- χρονικό διάστημα τριάντα ετών
-

- η πολύ δυσάρεστη μυρωδιά
-

- αυτός που εκτελεί ασκήσεις ισορροπίας επάνω σε τεντωμένο σκοινί
-

- αυτός που δεν λυπάται να ξοδεύει από τα χρήματά του

.....
(Μονάδες 2,5)

8. α) Να αναγνωρίσεις τον συντακτικό ρόλο των λέξεων που είναι γραμμένες με έντονα γράμματα:

Πούλαγαν **οι άνθρωποι** όσο όσο τη γη και **τα σπίτια** τους κι έφευγαν για την Αμερική, τον Καναδά και την Αυστραλία. Στο σταθμό του τρένου, **που** θα **τους** κατέβαζε στο λιμάνι του Πειραιά, καθισμένοι στις βαλίτσες, στα μπογαλάκια, κατάχαμα, περίμεναν από τα ξημερώματα, με τις ώρες, άντρες, γυναίκες, **παιδιά**. Το χωριό άδειαζε. Καμιά φορά, σε μian άκρη, κάποιος ξεδίπλωνε ένα χάρτη που του 'χαν δώσει στο πρακτορείο της μετανάστευσης.

- **οι άνθρωποι**
- **τα σπίτια**
- **που**
- **τους**
- **παιδιά**

(Μονάδες 2,5)

β) Να μετατρέψεις τη σύνταξη των παρακάτω προτάσεων:

i) από ενεργητική σε παθητική:

Οι μαθητές γεμάτοι αγωνία παρέδωσαν τα διαγωνίσματα.

.....

ii) από παθητική σε ενεργητική:

Η δικαστική υπόθεση έχει περιπλακεί από την προσαγωγή μαρτύρων.

.....

(Μονάδες 2)

γ) Να μετατρέψεις:

i) τον ευθύ λόγο σε πλάγιο:

Ο υπάλληλος είχε υποσχεθεί: «κ. Παπαδόπουλε, θα στείλω την αίτησή σας το συντομότερο δυνατό».

.....

ii) τον πλάγιο λόγο σε ευθύ:

Παρακάλεσα χθες τον Στέφανο να μου φέρει σήμερα τις σημειώσεις.

«.....»

(Μονάδες 2)

Ε. ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ